

TUTKIMUSOSIO

Perusoikeudet toteutuvat jokseenkin riittävästi

Perustuslaissa yksilöille taataan oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeudet ovat perustavanlaatuisia, kaikille ihmisille yhdenvertaisesti kuuluvia oikeuksia. Tällaisia ovat oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, yksityiselämän suoja, sananvapaus, kokoontumis- ja yhdistysvapaus sekä omaisuuden suoja.

Perusoikeuksiin kuuluvat myös taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Näihin kuuluvat esimerkiksi oikeus työhön, sosiaaliturvaan ja opetukseen. Julkisen vallan tulee edistää näiden oikeuksien toteutumista. Vuoden 2019 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä perusoikeuksien toteutumisesta maassamme.

Enemmistön mielestä perusoikeudet toteutuvat maassamme ainakin jokseenkin riittävästi

Tulokset ovat yleisilmeeltään melko myönteisiä. Kaikkien tiedusteltujen oikeuksien ja vapauksien, kymmenestä arvioinnin kohteena olleesta, koetaan toteutuvan ainakin jokseenkin riittävästi. Kärkeen kohoaa kokoontumisvapaus, valtaosa (86 %) katsoo sen toteutuvan täysin tai jokseenkin riittävästi. Käytännössä yhtä hyvän arvosanan saa oikeus saada opetusta, päästä osalliseksi tiedosta (84 %). Myös oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin (83 %) sekä sananvapautta (81 %) koskevat arviot erottuvat myönteisyydellään muista. Lähimmäksi em. neljän kärkeä sijoittuvat omaisuuden (72 %) ja yksityiselämän suoja (72 %).

Selvimpänä kriittisyys kohdentuu perusoikeuksien toteutumisesta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lähes kolme viidestä (58 %) katsoo sen toteutuvan jokseenkin riittävästi, mutta yli kolmannes (37 %) arvioi, että tämä oikeus toteutuu maassamme enemmän tai vähemmän riittämättömästi. Reilu kolmannes (35 %) kyseenalaistaa myös ihmisten yhdenvertaisuuden lain edessä ja noin kolmannes (34 %) uskoo oikeuden sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon toteutuvan riittämättömästi.

Kokonaiskuva maamme perusoikeuksien toteutumisesta on jokseenkin myönteinen. Onko tulos riittävän hyvä perusoikeuksien toteutumisen kannalta, jää osaksi sopimuksenvaraiseksi. Näin ensinnäkin siksi, että osittain riittämättömiksi koetaan ne oikeudet, joita koskeviin palveluihin kohdentuu tutkimusten mukaan maassamme eniten tyytymättömyyttä (terveys- ja hoivapalvelut, toimeentulotuki). Toisaalta yhdenkään perusoikeuden ei nähdä toteutuvan täysin kelvollisesti. Alle puolet (47 %) väestöstä arvioi kokoontumisvapauden toteutuvan täysin riittävästi. Vain kuudesosa (15 %) on täysin tyytyväinen siihen, miten yhdenvertaisuus lain edessä toteutuu.

Enemmistö vasemmistopuolueiden tukijoista ja äänestämisestä epävarmoista katsoo, että oikeus välttämättömään toimeentuloon toteutuu riittämättömästi

Arviointien väestöryhmittäiset erot ovat kokonaisuutena melko vähäisiä. Osasyynä tähän on se, että monet jakaumista ovat koko väestön tasolla niin vinoja myönteisten arvioiden suuntaan, ettei niihin suoranaisesti mahdu asiallisesti merkittävää väestöryhmien välistä vaihtelua.

2

Sukupuolen mukaisissa eroissa kyse on lähinnä sävyeroista, joista keskeisimmät ilmenevät naisten hieman suurempana kriittisyytenä taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutumista kohtaan. Koska kyseisiä koskevissa arvioinneissa on muutoinkin eniten eloa, on tarkastelu mielekästä rajata niihin.

Huomionarvoisimmat erot näkemyksissä välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon toteutumisesta maassamme liittyvät sosiaaliseen hyväosaaisuuteen ja puoluekantaan. Etenkin korkeasti koulutettujen, toimihenkilöiden ja ylempään keskiluokkaan samaistuvien mielestä oikeus välttämättömään huolenpitoon toteutuu riittävässä määrin.

Puoluekannan mukaan tyytyväisimpiä ovat kokoomuksen (78 %) ja keskustan (75 %) kannattajat. SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista enemmistö arvioi oikeuden välttämättömän toimeentuloon ja huolenpitoon toteutuvan maassamme enemmän tai vähemmän riittämättömästi. Merkittävässä määrin tyytymättömyyttä löytyy myös niiden keskuudessa, jotka ovat epävarmoja äänestämässä käymisestään tai eivät aio äänestää eduskuntavaaleissa.

Sosiaaliturvan ja terveydenhuollon osalta arviointien yhteys puoluekantaan on myös hyvin selvä. Vasemmistoliiton (70 %) ja SDP:n (51 %) kannattajien enemmistö arvioi oikeuden sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon toteutuvan maassamme riittämättömästi. Valtaosa päähallituspuolueiden tukijoista (KOK 78 % ja KESK 75 %) on päinvastaista mieltä.

Selvimmän perusoikeuksien toteutumiseen ovat tyytymättömiä perussuomalaisten kannattajat. Heistä enemmistö kokee, että sananvapaus (60 %), omaisuuden suoja (58 %), yhdenvertaisuus lain edessä (56 %), oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (52 %) toteutuvat jokseenkin tai täysin riittämättömästi.

Poliittiset vapaudet toteutuvat parhaiten paremmin kuin taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet

Perusoikeudet on mahdollista jakaa neljään luokkaan, henkilökohtaisiin vapausoikeuksiin, poliittisiin oikeuksiin, tasa-arvo-oikeuksiin sekä taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin (ns. TSS-oikeudet). Parhaiten maassamme toteutuvat poliittisluontoiset oikeudet (kokoontumis- ja sananvapaus). TSS-oikeuksista (taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet) toteutuvat kansalaisten mielestä heikommin kuin muut perusoikeudet. Samaan ryhmään kuuluvat sivistykselliset oikeudet sen sijaan toteutuvat toiseksi parhaiten.

Perusoikeuksien toteutuminen (neliluokkaiseksi tiivistetty tarkastelu):

Asteikkokeskiarvo
3,3

Poliittiset oikeudet (kokoontumis- ja sananvapaus)

Tasa-arvo-oikeudet (yhdenvertaisuus lain edessä, oikeus kieleen ja kulttuuriin) 3,0

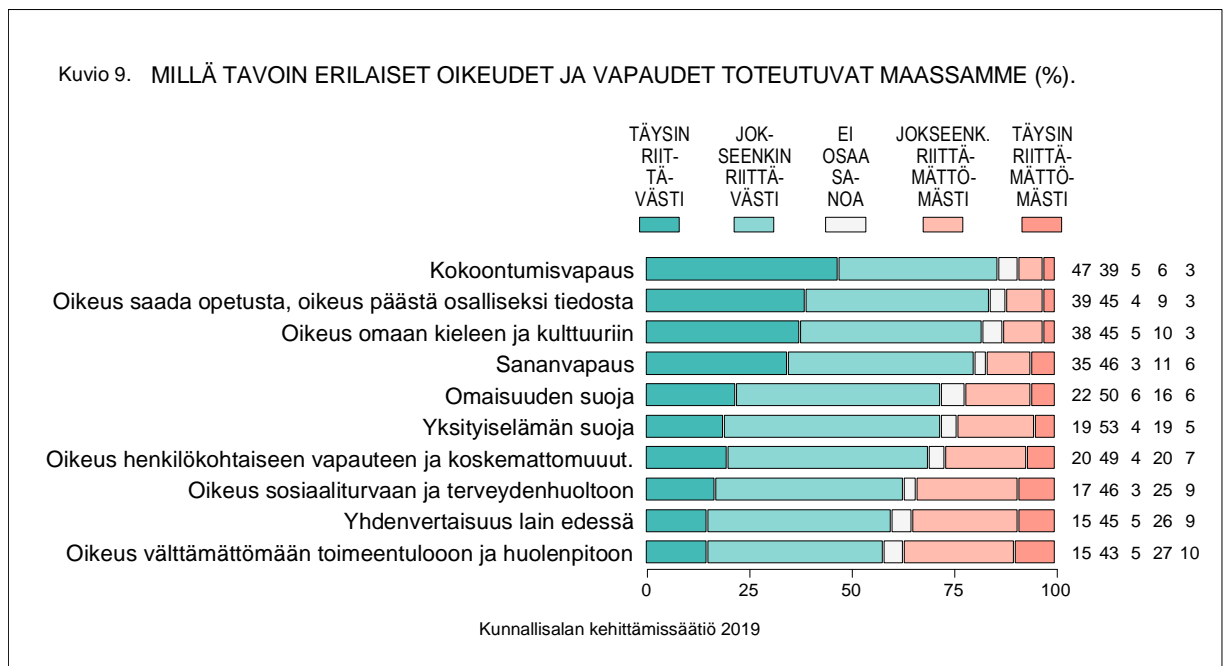
Henkilökohtaiset vapausoikeudet (henkilökohtainen vapaus, yksityiselämän ja omaisuuden suoja) 2,9

TSS-oikeudet (taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet) 2,9

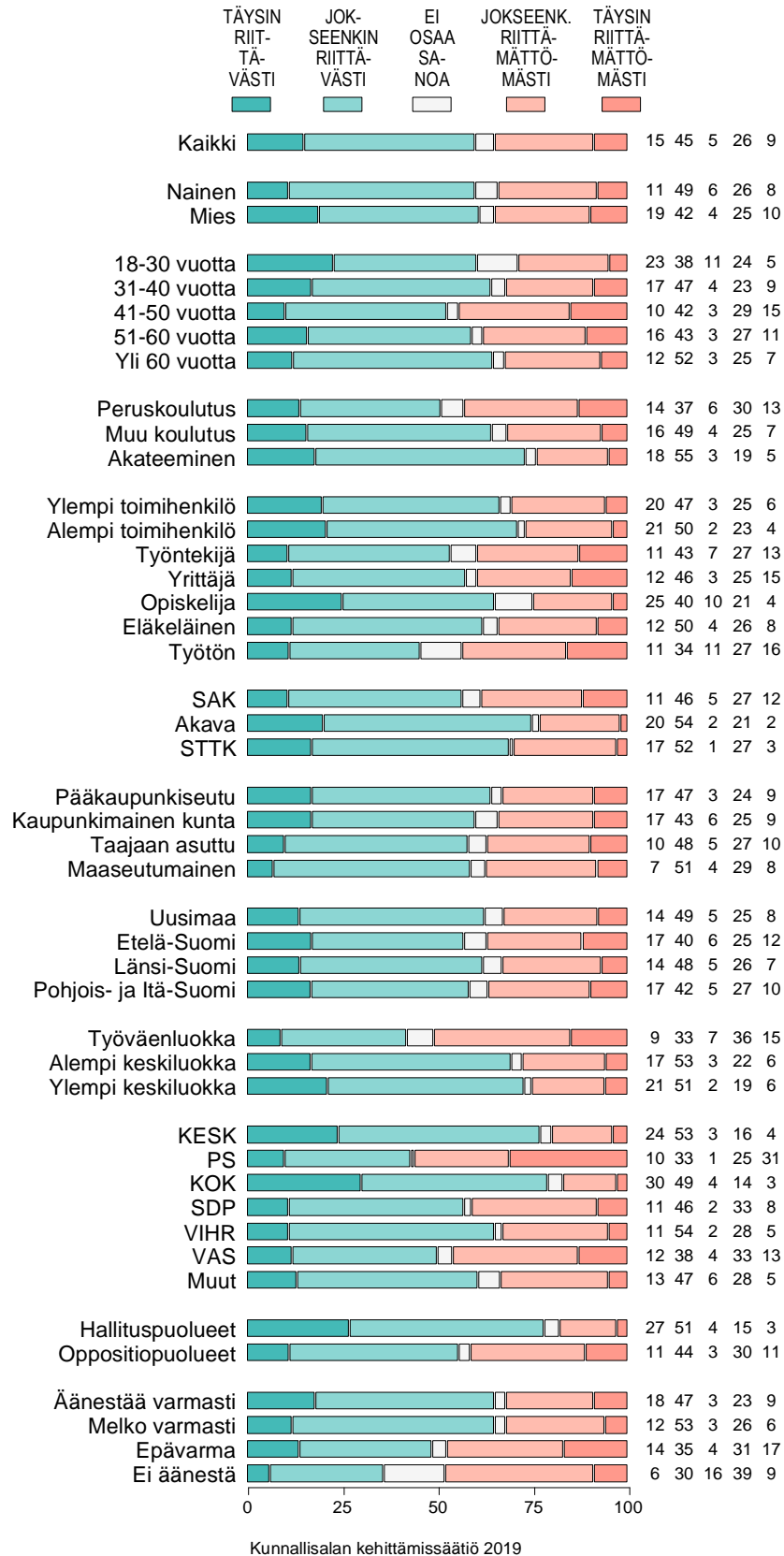
Tutkimuksen toteutus. KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 1.-6.2.2019. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 112. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

3

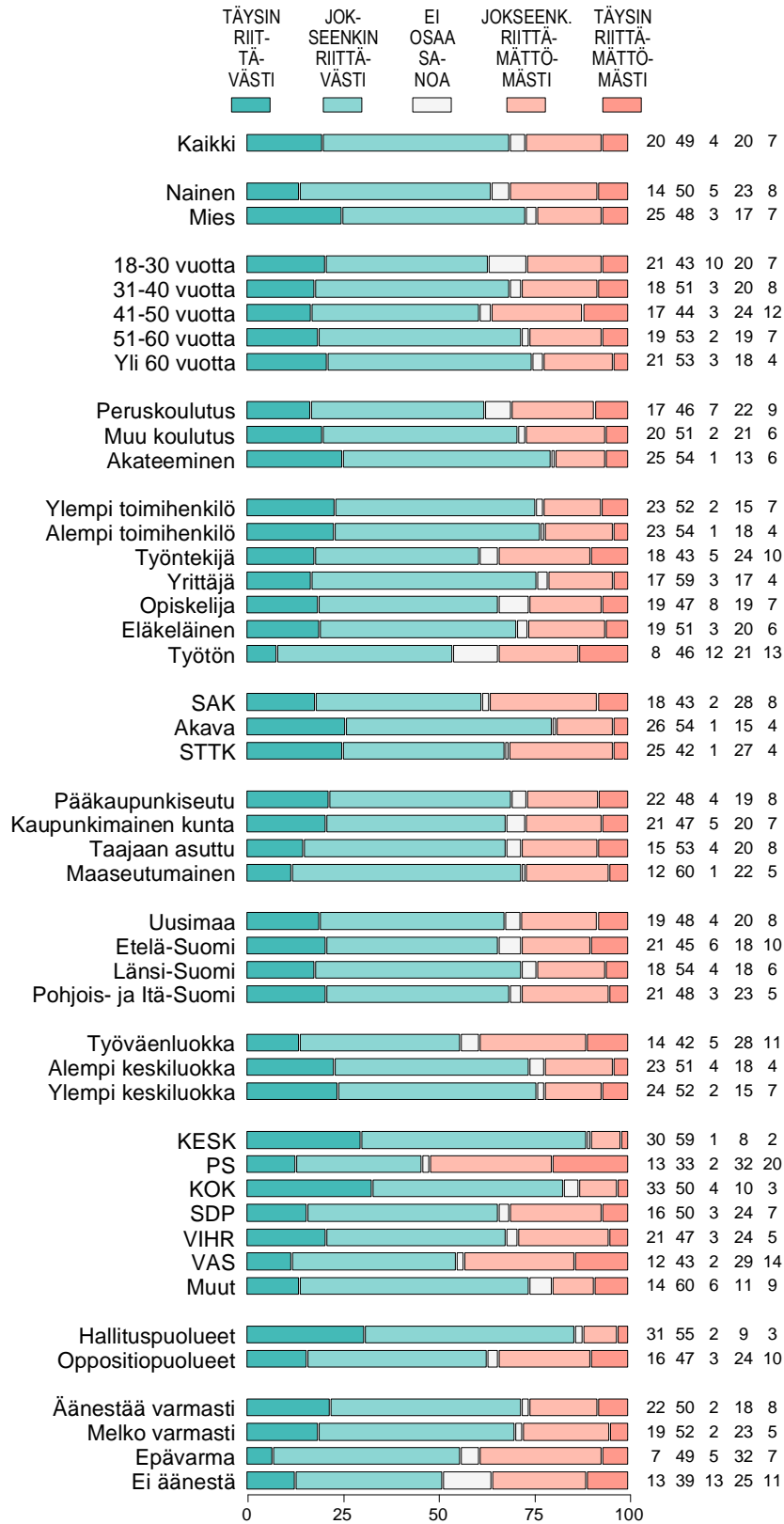
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 9-1. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: YH-
DENVERTAISUUS LAIN EDESSÄ (%).

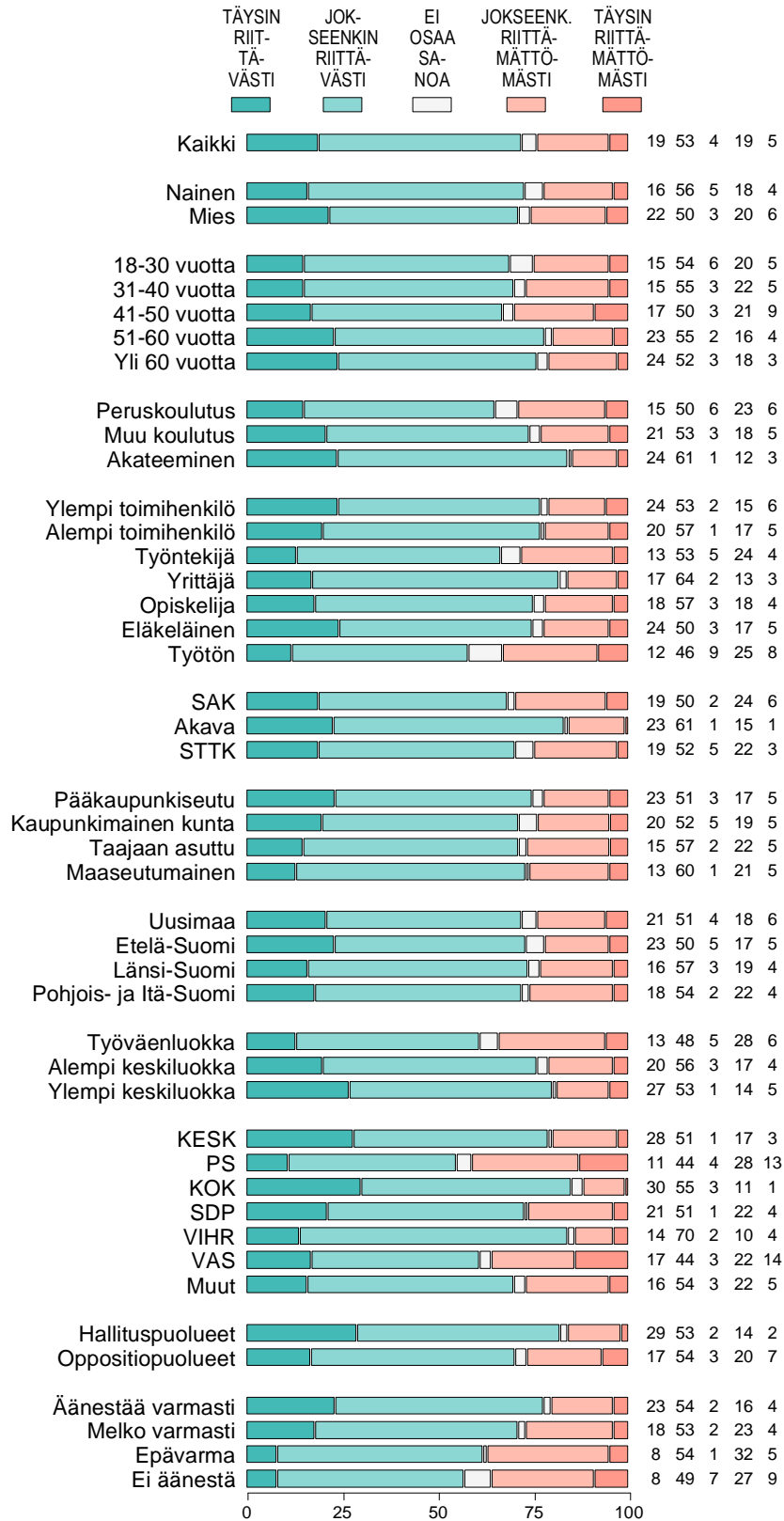

Kuvio 9-2. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS HENKILÖKOHTAISEEN VAPAUTEEN JA KOSKEMATTOMUUTEEN (%).

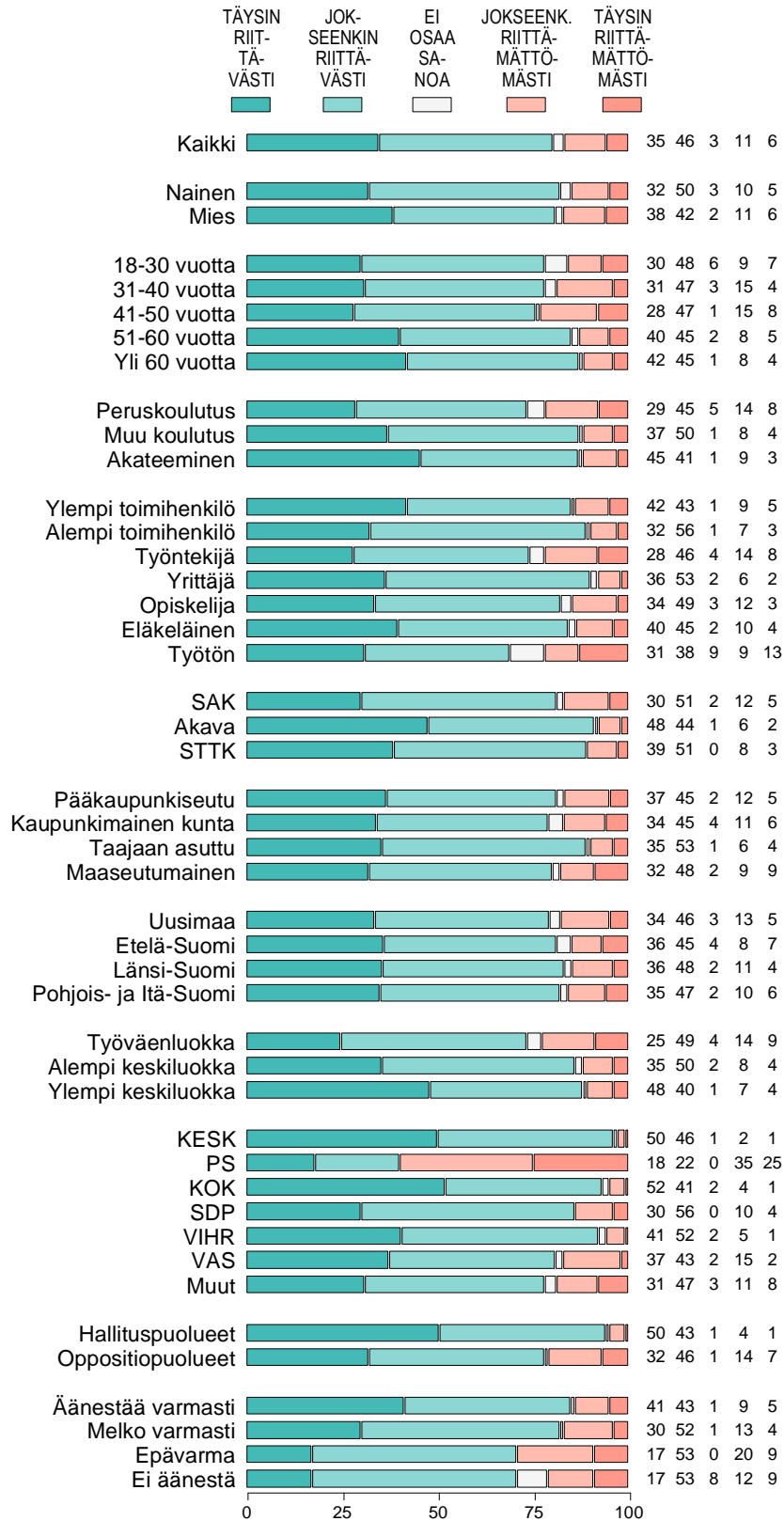
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-3. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: YKSI-
TYISELÄMÄN SUOJA (%).

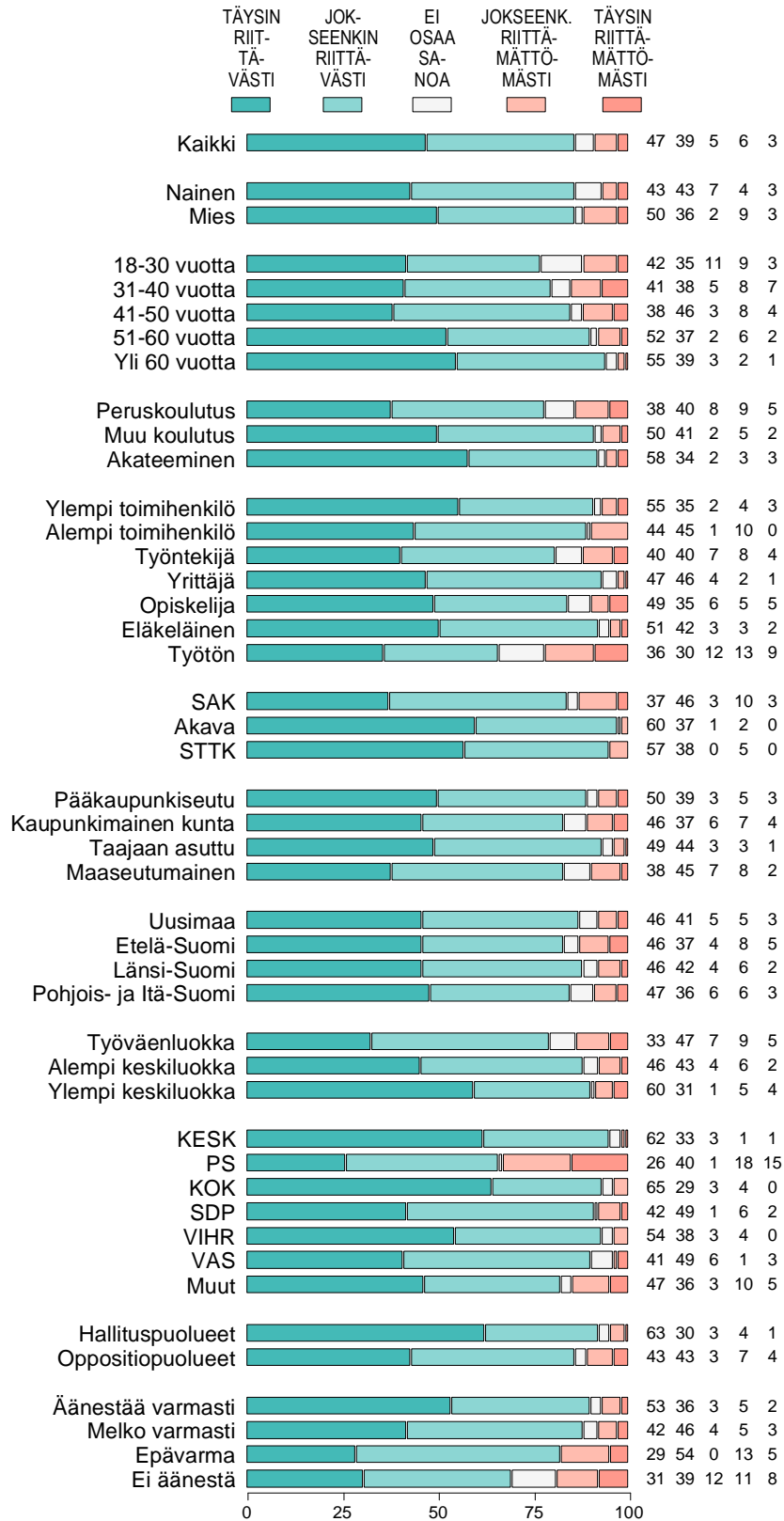
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-4. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: SANANVAPAAUS (%).

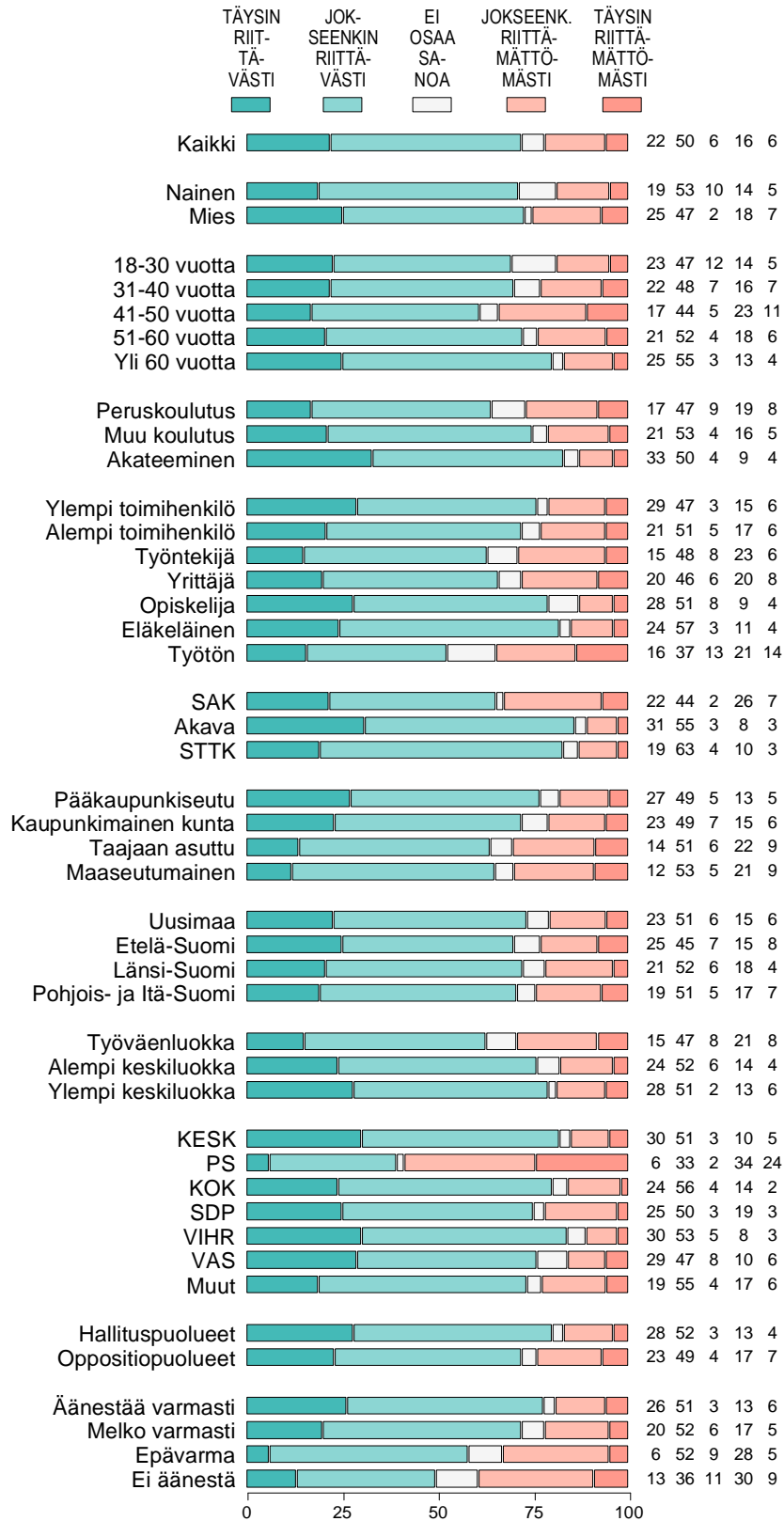
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-5. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: KOONTUMISVAPAAUS (%).

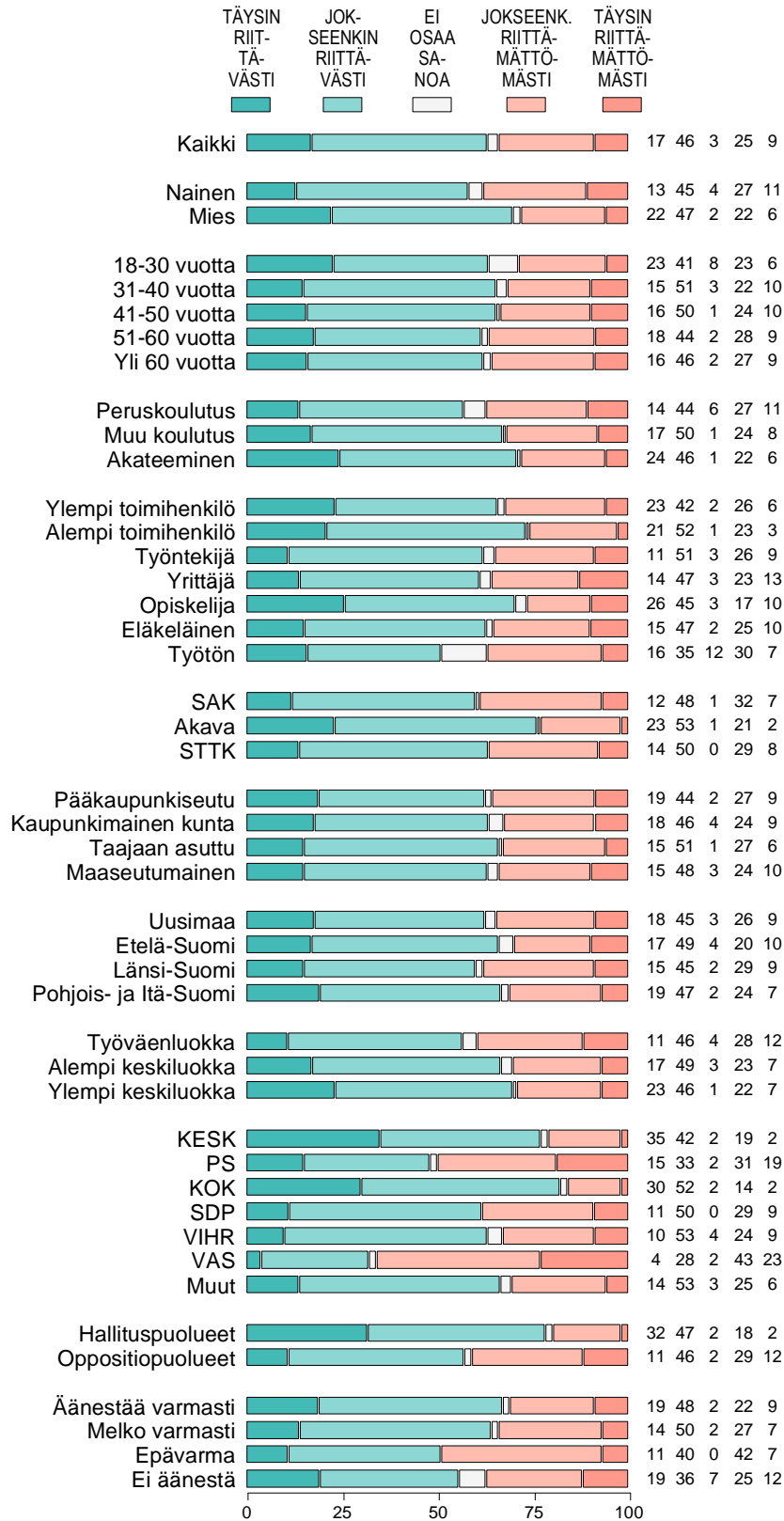
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-6. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OMAISUUDEN SUOJA (%).

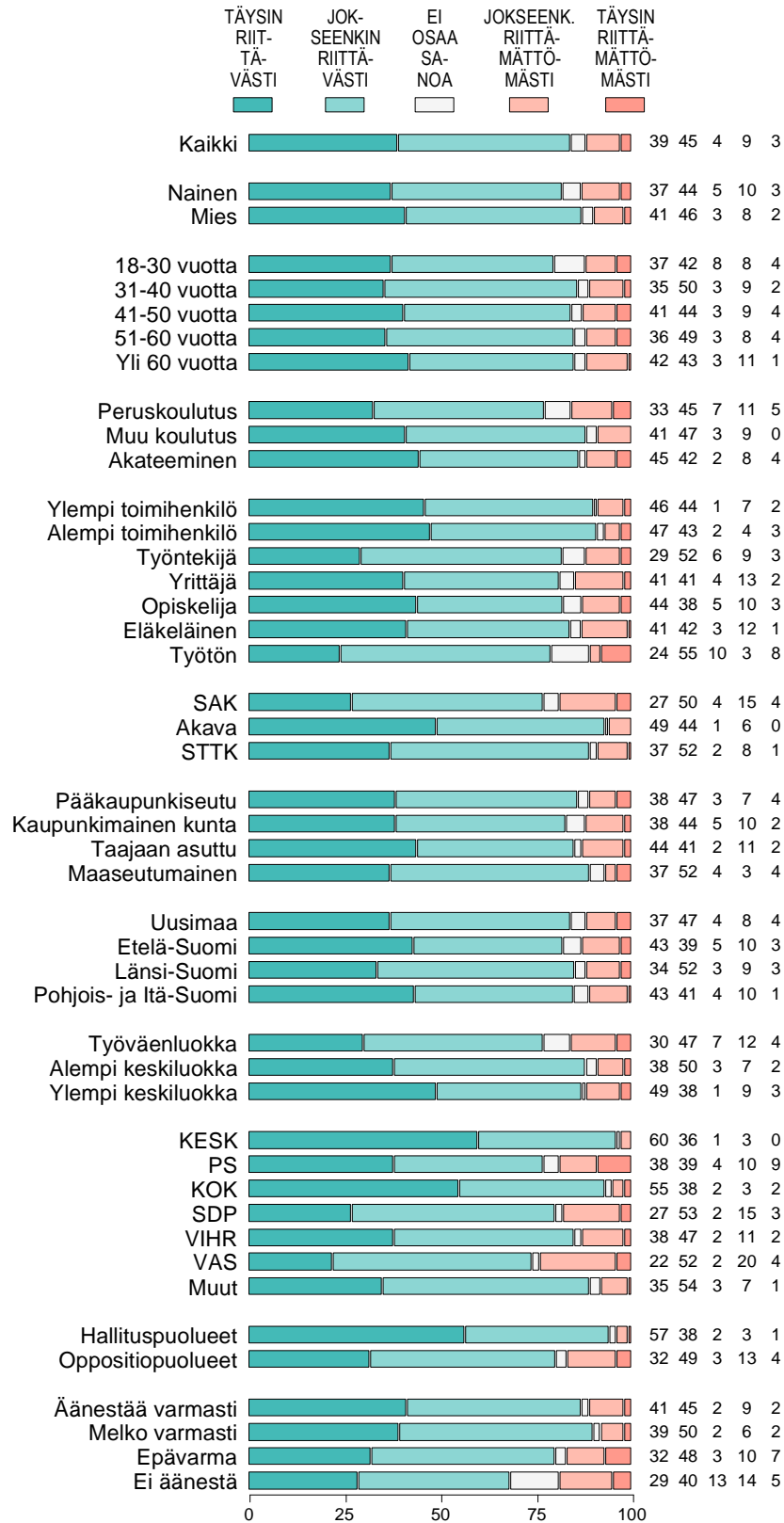
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-7. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS SOSIAALITURVAAN JA TERVEYDENHUOLTOON (%).

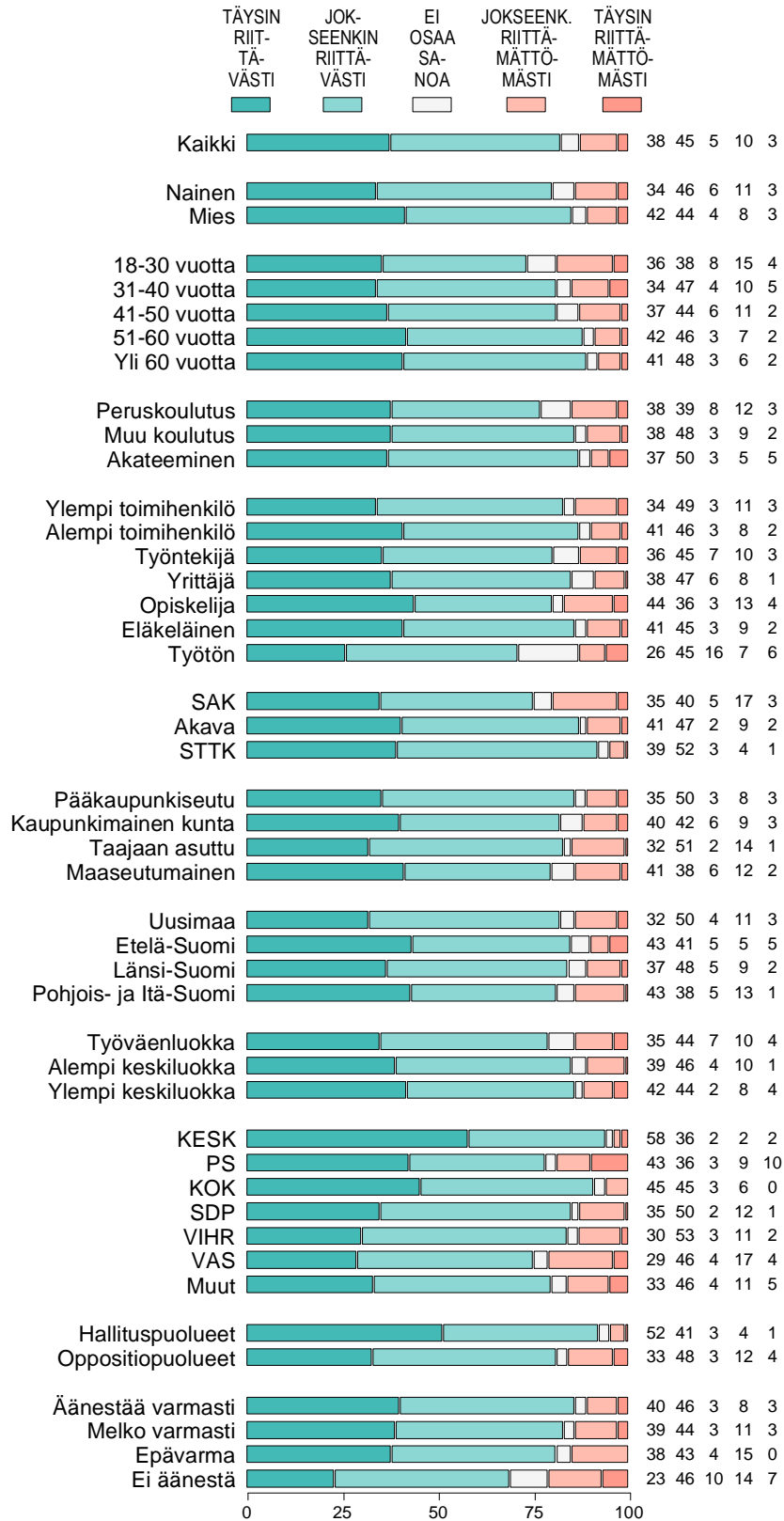
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-8. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS SAADA OPETUSTA, OIKEUS PÄÄSTÄ OSALLISEKSI TIEDOSTA (%).

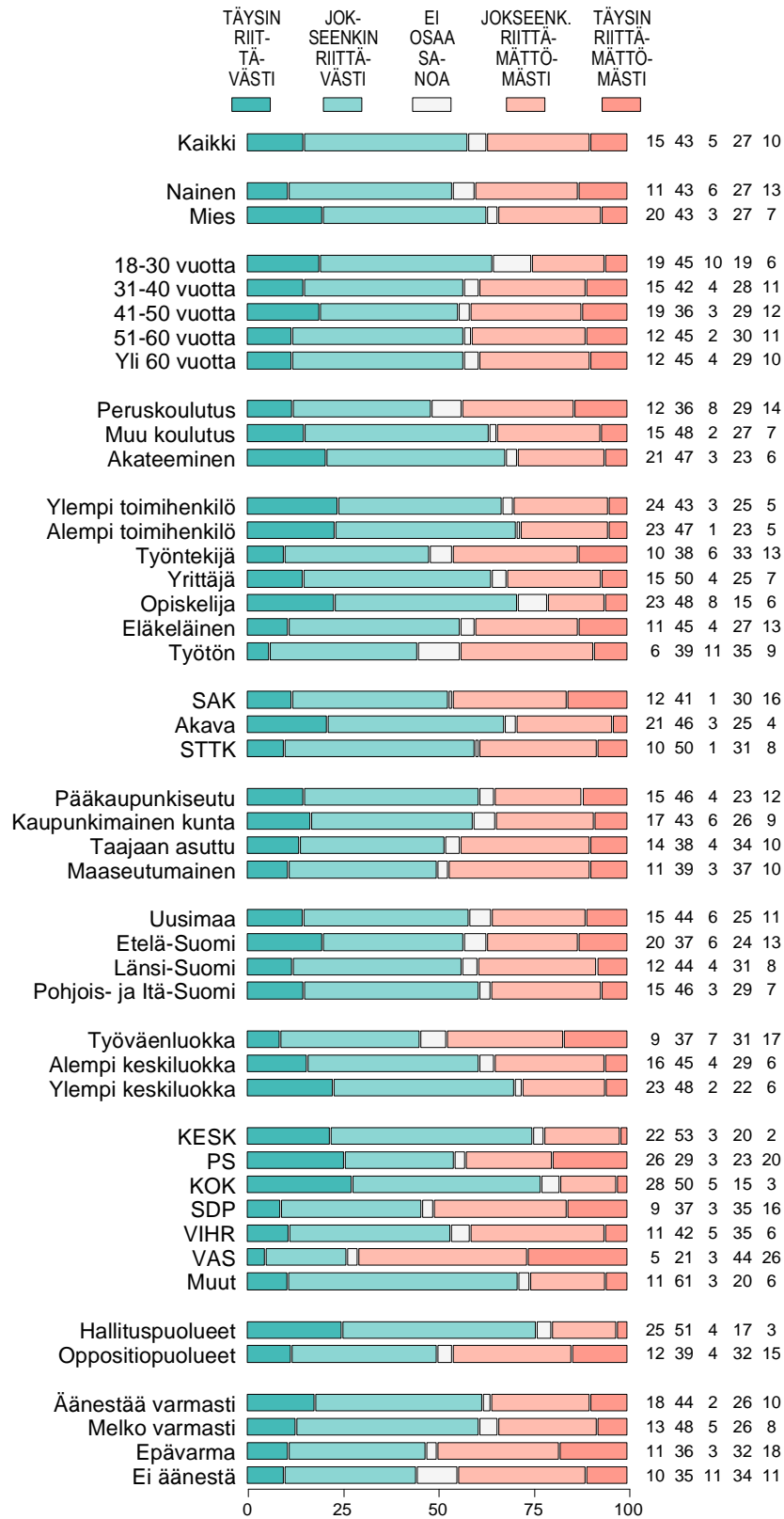
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-9. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS OMAAN KIELEEN JA KULTTUURIIN (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 9-10. MILLÄ TAVOIN OIKEUDET JA VAPAUDET TOTEUTUVAT: OIKEUS VÄLTÄMÄTTÖMÄÄN TOIMEENTULON JA HUOLENPITOON (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019